

Etätentti: Persoonallisuuspsykologia 1

Nelli Sviili

PSYP130

13.12.2018

Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän avoinyliopisto

SISÄLTÖ

1	PERSOONALLISUUSPSYKOLOGIAN TEORIAA	3
2	MOTIVAATIO OSANA IHMISEN PERSOONALLISUUTTA	5
3	ITSEARVIOINTI	8
	LÄHTEET	9

1 PERSOONALLISUUSPSYKOLOGIAN TEORIAA

Pajanti (2014) nostaa luennollaan esiin lähihistoriassa merkittäviä psykologian teoreetikkoja. Sir Francis Galton (1822-1911) tutki 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa älykkyyden periytyvyyttä ja perimän ja ympäristön vaikutusta ihmisessä. Hänet tunnetaan kansostutkimuksistaan. Hieman myöhemmin Charles Spearman (1863-1945) pohti yleistä älykkyyden tekijää, yleisiä taitoja eli g-faktoria ja erityisiä kykyjä eli s-faktoria. (Pajanti 2014.)

Persoonallisuuspsykologian pääsuuntauksen teoreetikkoja ovat Charcot, Prince, Freud, Jung, Erikson ja Murray. Jean-Martin Charcot (1825-1893) tunnetaan hypnoosin ja hysteeristen potilaiden tutkimisesta. Persoonallisuuden jakautumista tutki Morton Prince (1854-1929). Hänen tunnetuin teoksensa on Tohtori Jekyll&Hyde, joka kertoo niin ikään persoonallisuuden jakaantumisesta. Omasta mielestäni tunnetuin persoonallisuuspsykologian saralla on Sigmund Freud (1856-1939), joka pohti laajasti persoonallisuuden rakentumista ja sen osa-alueita. Hän luokittelee persoonallisuuden alueiksi id, ego ja superego. Hän on tunnettu etenkin psykoseksuaalisen kehityksen tutkijana ja unien analyysoijana. Carl Gustav Jung (1875-1961) käytti aikaansa pohtien ihmisen toiminnan symboleita, merkkejä, taipumusten periytyvyyttä ja tavoitteellisuutta. Hän myös pohti kollektiivista piilotajuntaa. Erik Erikson (1902-1994) lanseerasi psykososiaalisen kehityksen teorian, jonka mukaan ihminen käy läpi järjestyksessä ikäkriisejä. Viimeisenä Pajanti nostaa vielä Henry Murrayn (1893-1988) teoreetikkojen joukkoon. Murray on tunnettu Rorschachin musteläikkätesteistä ja TAT'stä (Thematic Apperception Test). (Pajanti 2014.)

Pajanti nostaa esiin behavioristisesta psykologian suuntauksesta esiin Hermann Ebbinghausin ja hänen muistitutkimuksensa 1800-luvun lopulla, Ivan Pavlovin koirakokeineen, John B. Watsonin ja Edward Lee Thorndikenehdollistamistutkimuksineen ja sekä B.F. Skinnerin että Clark Hullin oppimisen tutkimuksen saralta. Humanistisen psykologian saralla Carl

Rogers tutki ihmisen kasvua, Viktor Frankl logoterapiaa ja George Kelly konstruktivisuutta. (Pajanti 2014.)

Psykologian kognitiivinen suuntaus kattaa tietoisuuden, tiedon käsittelyn, ajattelun, muistin, oppimisen, havaitsemisen, ongelmanratkaisun ja käsitteiden muodostamisen. Siinä ihminen toimii rationaalisesti, hän on aktiivinen ja itseohjautuva toimija. Keskeistä on, miten ihminen selittää omaa toimintaansa; sisäisillä vai ulkoisilla tekijöillä. Kognitiivisen psykologian keskeisiä teoreetikkoja ovat Ulrich Neisser ja Albert Bandura. (Pajanti 2014.)

Biologisessa psykologiassa pohditaan ihmisen käyttäytymisen ja aivojen toiminnan suhdetta toisiinsa. Siinä tutkimuksen perustana on genetiikka, ihmisen fysiologia ja mekaaninen toiminta. Biologista psykologiaa tutkitaan muun muassa perimää ja hermojen toimintaa. (Haslan 2017, s.103 .)

2 MOTIVAATIO OSANA IHMISEN PERSOONALLISUUTTA

Motivaatio on keskeinen osa ihmisen persoonallisuutta, joka kehittyy ja muuttuu elämän saatossa. Motivaatiopsykologia on syntynyt 1980-90-luvuilla positiivisen psykologian suuntaukseksi. Salmela-Aron & Nurmen (2017) mukaan motivaatio on ihmisen impulsseja ja sisintä pyrkimystä, joihin ulkoiset tekijät vaikuttavat. Tällä hetkellä psykologiassa on monia vallitsevia teorioita. Monissa tutkimuksissa tutkitaan motivaatiota tietyissä ympäristöissä, minäkuva ja kompetensseja. Vallitsevin teoria on Decin ja Ryanin itsemääräytymisteoria, jonka mukaan ihminen on motivoitunut, kun saa itse päättää omista asioistaan. Salmela-Aro ym. (2017) lajittelee motivaation perusmekanismeiksi valinnan ja sopeutumisen. Valintaa esiintyy enemmän nuoruuden ikävaiheessa ja aikuisuuden ikävaiheessa ihminen pyrkii sopeutumaan vallitsevan ympäristön ehtoihin. (Nurmi 2016; Salmela-Aro & Nurmi 2017, s. 18-31.)

Nurmen (2016) mukaan persoonallisuudessa on kolme keskeistä osa-aluetta; motivaatio, keinot ja arviointi. Näihin keskeisiin prosesseihin vaikuttavat niin tunteet kuin ajatuksetkin. Lisäksi persoonallisuuden osa-alueisiin vaikuttaa merkittävästi psykofysiologiset erot eli perimä ja ympäristö. Ympäristöltä saatu palaute vaikuttaa motivaatioon. Kielteinen palaute heikentää motivaatiota ja positiivinen palaute parantaa sitä. Ihmiselle on tyypillistä vaikuttaa ympäristönsä valintaan esimerkiksi kaveriporukan ja avioparin valinnalla. (Nurmi 2016.)

Nurmi (2016) pohtii luennollaan kaikille ihmisille yhteisiä motivaatioita eli perustarpeita. Hän päätyy lopputulemaan, että ihmisellä on lajityypillisiä perusmotivaatioita, jotka ovat evoluution kehittämiä. Perusmotivaatioiksi hän lukee kuuluvaksi hengissä säilymisen ja reproduktion eli lisääntymisen. Reprodutio käsittää myös ihmisen erinäiset sosiaaliset tarpeet kuten liittoutuminen laumansa kanssa, sukulaisten suosimisen ja mustasukkaisuuden. Toisen teorian mukaan ihmistä ajaa tarve määrätä itse omista asioistaan. Deci ja

Ryanin kehittämän itsemääräytymisteorian koostuu kompetensseista, autonomiasta ja sosiaalisuudesta. Perusmotivaatioita tukevat erinäiset kyvykkyyssuhteet, sisäinen ja ulkoinen motivaatio. (Nurmi 2016.)

Kognitiiviset kyvyt ovat Nurmen (2016) mukaan keskeisessä osassa motivaation näkökulmasta. Ihmisellä on oltava kykyjä luoda mielikuvia ja unelmia, joita on osattava työstää tavoitteiksi. Tavoitteet on osattava työstää toiminnaksi, keinoiksi ja strategiaksi. Lisäksi ihmisellä on oltava riittävät itsesääntely- ja itsejohtamistaidot. (Nurmi 2016)

Emootioilla on keskeinen merkitys motivaation kannalta. Nurmen mukaan emootioilla on neljä funktiota motivaation suhteen. Positiivinen emootio ylläpitää tekemisen intoa niin sanotun flow-tunteen kautta. Toiseksi emootioita tarvitaan tavoitteiden priorisoinnissa, jottei ihminen kasaa itselleen ylioptimistisesti liikaa tavoitteita. Tavoitteiden valinta ja niiden sopeuttaminen ovat keskeisessä osassa psyykkisen hyvinvoinnin kannalta. Emootioilla on tärkeä rooli tavoitteiden tulosten arvioinnissa positiivisen ja negatiivisen palautteen kautta. Neljänneksi emootiot aktivoivat motivoitunutta toimintaa. (Nurmi 2016; Salmela-Aro & Nurmi 2017, s. 39.)

Nurmen (2016) mukaan tutkimustulokset vahvistavat väitteen, että oppimisesta saatu palaute vaikuttaa oppimismenestykseen. Kiinnostuksella oppimista kohtaan ja käsityksellä omasta kyvykkyydestä oppijana vaikuttavat myöhemmin menestymiseen kyseisessä oppiaineessa. (Nurmi 2016.)

Viljaranta pohtii odotusarvoteorian vaikutusta oppimismotivaatioon Salmela-Aron ym. (2017) teoksessa. Odotusarvoteorian peruskäsitteitä ovat odotukset ja arvostukset. Eccles on kollegoineen ovat tutkineet alunperin teoriaa kysymyksen kantilta miksi matemaattisille aloille hakeutuu enemmän nais- kuin miesopiskelijoita. Teoriaa on kehitetty myöhemmin selittämään laajemmin selittämään koulunkäynti- ja opiskelutavoitteiden asettamisen valintoja, tavoitteiden saavuttamista ja niissä menestymistä. (Salmela-Aro ym. 2017, s. 66-67.)

Odotusarvoteorian mukaan ihmisen koulutuksellisten valintojen taustalla ovat suoriutumiseen liittyvät uskomukset eli odotukset omasta pärjäämisestä ja kyseisen koulutukseen liittyvä arvostus. Odotukset jaetaan kahteen osa-alueeseen; uskomukseen omista taidoista ja osaamisesta sekä onnistumisen tai epäonnistumisen ennakkointiin. Arvo rakentuu taasen kolmesta eri tekijästä: kiinnostusarvosta, hyötyarvosta ja tärkeysarvosta. Arvoon vaikuttaa myös tehtävän kustannukset. Kustannukset vähentävät ihmisen intoa tehtävää kohtaan. Odotuksiin ja arvostuksiin vaikuttavat monet niin sisäiset kuin ulkoisetkin tekijät. Esimerkiksi aiemmissa oppimistilanteissa koetut tunteet ja niiden käsittely vaikuttaa ihmisen näkemykseen itsestään. Ulkoisista tekijöistä esimerkiksi stereotypiset näkemykset sukupuolirooleista vaikuttaa ihmisen käsitykseen itsestään oppijana. (Salmela-Aro ym. 2017, s. 67-68, 73.)

Salmela-Aron (2017) teoksessa pohditaan tutkimusten valossa tavoiteorientaatioita oppimisen ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Tavoiteorientaatio kuvaa oppilaiden suosimia tavoitteita ja tuloksia eri oppimistilanteissa. Se käsittää oppilaiden toistuvien kokemusten kautta syntyneistä taipumuksista, jotka kertovat opiskelijan motivaatiosta. (Salmela-Aro ym. 2017, s. 81-82.)

Salmela-Aron (2017) teoksessa nostetaan esiin viisi erillaista tavoiteorientaatiota: oppimisorientaatio, saavutusorientaatio, suorituslähestymisorientaatio, suoritus-välttämisorientaatio ja välttämisorientaatio. Opiskelija voi tavoitella montaa asiaa yhtäaikaan, jolloin on tärkeää se, mitkä orientaatiomallit korostuvat toiminnassa. Tutkimusten mukaan yleisimpiä orientaatioryhmiä ovat sellaiset, joissa korostetaan oppimista, suoriutumista tai välttelemistä. Tutkimusten mukaan oppimisessa menestyy parhaiten opiskelijaryhmät, jotka keskittyvät oppimis- ja suoritustavoitteisiin. Sekä menestyshakuiset että oppimishakuiset opiskelijat voivat hyvin tutkimusten mukaan. Heistä koulunkäynti on mukaavaa. Voimakkaasti menestyskeskeiset opiskelija kokevat stressiä, ahdistusta ja koulu-uupumusta. (Salmela-Aro ym. 2017, s. 83-89.)

4 ITSEARVIOINTI

Epäilen suuresti, että realistinen arvosana on kaksi (2). Olisin voinut käyttää enemmän aikaa tenttikirjojen lukemiseen, mutta suurin ongelma oli ajankäyttö kokeen aikana. Mielestäni kysymykset ovat erittäin laajoja ajatellen, että niihin tulisi pystyä vastaamaan neljän tunnin kokeen aikaan työpäivän jälkeen. Lisämausteena 2-vuotias lapseni oli onneksi osan koeajasta naapurissa hoidossa. Hänen normaali nukkumaanmenoajansa on klo 20:00, joten en kehdannut pitää kiukkuista ja väsynyttä lasta naapurin viiden lapsen seurana koko kokeen ajanjaksoa. Opiskelun, työn ja yksinhuoltajuuden yhdistäminen on haastavaa. Lisäksi aivokapasiteettiani rasitti pari huonosti nukkuttua yötä taustalla.

Luentotallenteiden perusteella olisi voinut ennakoida paremmin koekysymyksiä ja kirjoittaa jotain jo etukäteen, niin olisi voinut saada vastattua koekysymysten yleisempiin teoriakysymyksiin jo ennen koetta. Mielestäni jälkimmäisen kysymyksen vastaus on parempi ja toivottavasti edes sen voimalla saan tämän tentin läpi ja siten myös kurssin suoritettua.

LÄHTEET

Haslam, N., (2017). Introduction to personality and Intelligence. Thousand Oaks, CA: Sage. (e-kirja)

Salmela-Aro, K. Nurmi J-E. (toim.) (2017). MotMikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä. PS-kustannus.

Nurmi, J-E. (2016). Motivaatio ja tavoitteet persoonallisuuden kuvaajina. Luentotalenne.

Pajanti, K. (2014). Johdatusta persoonallisuuspsykologiaan. Luentotalenne.